

рассматриваются как формы фрагментарного доступа к результатам научно-технического прогресса и возможностей развития, создаваемые им, для менее развитых стран.

Ключевые слова: научно-технический прогресс, опережающее экономическое развитие, трансформация моделей потребления, “капитал знаний”, инновационная конкуренция, инновационный человек.

Moskalenko Oleksandra. Scientific and technological progress as the basis of advanced economic development.

The article is devoted to the scientific and technological progress and new technological mode of production as the bases of advanced economic development. It is shown that technological progress plays a decisive role in accelerating of economic growth in the world, transforming consumption patterns and motivational systems of intellectual work. The author substantiates the reasons of asynchronous display of scientific and technological progress in the world. Inclusiveness and convergence are considered as forms of fragmentary access to the results of scientific and technological progress and opportunities for development that is created for the less developed countries.

Keywords: scientific and technical progress, advanced economic development, transformation of consumption model, "knowledge capital", innovative competition, innovative man.

УДК 338.341

Михайлюк М. А.
ДВНЗ “Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана” м. Київ

ІННОВАЦІЙНИЙ МОДУС ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ ЕКОНОМІКИ

В статті розглядається проблема впровадження інноваційного модулю євроінтеграційного вектору розвитку вітчизняної економіки як ефективного напрямку реалізації економічної політики держави, щодо системності формування засад розширеного відтворення національної економіки та наповнення інноваційним змістом трансформаційних реформ. Знаннева парадигма постіндустріального розвитку економічної системи все частіше розглядається в контексті інноваційного модулю як єдиного цілісного механізму та образу подальшого прогресивного розвитку економіки, способу конкурентного поступу в умовах несталості ринкових змін, міри та ступеня інтеграційних перетворень у системній безперервності відтворення та прирості якісних параметрів функціонування національної економіки.

Ключові слова: інноваційний модуль, євроінтеграційний інноваційний розвиток, інноваційна економічна політика.

Інноваційність країн ЄС, незважаючи на наявність економічної кризи, кожного року зростає про що свідчать показники європейського інноваційного табло. Європейський інноваційний простір, поширюючись та розгортаючись у параметрах стійкості відтворювальних процесів, доводить перспективність становлення інноваційної моделі розвитку економічних систем Європи та слугує взірцем іншим країнам постсоціалістичного табору у напрямках трансформації національних економік. Українська економіка, прагнучи системності економічних реформ та заради досягнення стійкого її функціонування, особливо за умов протистояння непередбачуваності ринковій стихії, рецесійних явищах та змінах міжнародної кон'юнктури має вірно орієнтуватися в напрямі підвищення уваги та концентрації зусиль на інноваційних параметрах розвитку, враховуючи європейський досвід. Тому

погляди вітчизняних дослідників спрямовані в бік тих моделей і програм розвитку економічних систем, що вдало поєднують механізми ринкової адаптації до конкурентних викликів екзогенного і ендогенного походження, спроможних вчасно реагувати на новітні тенденції науково-технологічних змін. Системний підхід в новій економіці постіндустріального типу має базуватися на швидко оновлювальній системі ринкових реформ, здатних ефективно формувати ті елементи економічного розвитку, що надають змогу не втрачати темпи економічного поступу і нарощувати необхідні пропорції динамічного зростання на майбутні періоди. Доцільним в розумінні зазначених вимог має бути підхід у економічній політиці держави, що враховував би безперервність та системність формування засад розширеного відтворення національної економіки та інноваційний зміст економічних зрушень щодо перспектив їхнього становлення. Таким вимогам слугує розуміння інноваційного модусу, що здатний найбільш дієво сприяти становленню новітніх, прогресивних параметрів розвитку вітчизняної економіки при переході до нових умов ринкового господарювання в євроінтеграційних процесах та подоланню значних труднощів на шляху до цього. Модус – це спосіб ефективного існування та взаємодії різних форм, станів системи, що намагаються досягти довершеного виду, формуючись під впливом викликів мінливого середовища. Інноваційний модусу, на наш погляд, являє собою різновид інноваційних станів розвитку, що приймає економічна система, трансформуючи модель ринкової економіки до нового, більш довершеного стану, враховуючи образ науково-технологічної архітектоники сучасного інтегрованого економічного простору. Це міра взаємодії підсистем національної економіки заради ефективності втілення реформ ринкового поступу до більш досконалих, складних та перспективних обріїв економічного зростання, що пов'язані з переходом до постіндустріального етапу розвитку через інноваційні перетворення.

Враховуючи перманентність дії інноваційних чинників розвитку сучасної економіки у високотехнологічному та конкурентному напрямках для забезпечення стратегічних цілей, обумовлених пріоритетами національного зростання, ми вважаємо за необхідність обов'язкового дотримання суб'єктами економічних відносин інноваційного модусу як вкрай важливого режиму і стану відтворення вітчизняного економічного потенціалу. Цьому має сприяти комплекс заходів внутрішньої економічної політики держави, орієнтованої на переваги євроінтеграційного розвитку нашої країни. Інноваційний модус являє собою цілеспрямований комплекс системних методичних напрямів оновлення економіки через механізм інноваційних стимулів її розбудови, реформування наукового забезпечення економічних процесів, здатних обслуговувати інноваційну економіку, спрямування інвестиційних потоків на інноваційні проекти пріоритетного значення, розвитку принципово нової філософії підприємницької діяльності на інноваційних засадах тощо. Саме таким шляхом формується економічний потенціал ринково розвинутих країн Європи і Україні слід впроваджувати зазначений досвід через інноваційний модус вітчизняного економічного відтворення.

Проблеми інноваційних підойм розвитку національної економіки, системності їхнього впливу на якісні параметри економічного зростання та прогнозованість становлення економічної системи, аналіз інноваційних стратегій окремих країн світу є предметом дослідження як вітчизняних, так і зарубіжних вчених. Серед них слід

відмітити дослідження В. П. Соловйова – Національна стратегія інноваційного розвитку в глобалізованому світі: елементи концепції [1]; Г. О. Андрощука, І. Б. Жилияєва, Б. Г. Чижевського, М. М. Шевченка – Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів [2]; О. В. Крехівського, О. Б. Саліхової – Сучасні національні інноваційні стратегії: методологія і практика розробки [3]; О. С. Поповича – До питання про визначення стратегії інноваційного розвитку України [4]; І. В. Одолюка – Нормативно-правова база інноваційної трансформації економік України і Росії: стан та перспективи розвитку [5]; F. Rossi – Innovation policy in the European Union: instruments and objectives [6]; J. Liendhart – Hi-tech industries in the EU[7]; Н. И. Комкова, Ю. Г. Шатракова – Технологические инновации – основа будущей экономики России [8] та інші. В зазначених працях є важливі і доречні підходи щодо формування інноваційних параметрів розвитку економіки за умов загострення конкурентної боротьби на світових ринках, безпеки і сталості економічного зростання завдяки інноваційним заходам запобігання наростанню і поглибленню кризових явищ в економічній діяльності суб'єктів господарювання, ефективності модернізації економіки із залученням інноваційних чинників тощо. В той же час, за умов диференціації і спеціалізації розвитку економічних систем при становленні економіки знань, розв'язанні проблем економічних зрушень, врахуванні наслідків кризових явищ та економічної реструктуризації, актуальним є пошук нових підходів щодо визначення параметрів інноваційного оновлення економіки конкретної країни, залучаючи внутрішні переваги та особливості.

Невирішені раніше частини проблеми. Розглянувши напрацювання зазначених вчених, нами пропонується підхід, що продовжив би фундаментальні та практичні здобутки у розбудові інноваційної економіки у вигляді інноваційного модусу, який дозволить більш системно підійти до вирішення проблеми віддачі інноваційних зусиль економічної системи на шляху модернізації та осучаснення тієї економіки знань, яка стоїть на порядку денному ринково розвинутих країн і до яких має намір приєднатися і Україна в перспективі євроінтеграційних векторів розвитку. Попередньо в науковій літературі не досліджувалося питання саме інноваційного модусу як важливої стратегічної складової в євроінтеграційних напрямках економічного розвитку вітчизняної економіки. А недооцінка саме цього аспекту внутрішньої та зовнішньої економічної політики України може призвести і до уповільнення розвитку економічних відносин нашої країни з ЄС, і до втрати важливих стратегічних пріоритетів в інтеграційних процесах взагалі, і європейських, зокрема і, нарешті, до дезорієнтації реструктуризації економіки в цілому.

Метою дослідження є з'ясування чинників та умов становлення інноваційного модусу в Україні, що суттєво пришвидшить євро- та світоінтеграційні наміри нашої держави. Завдання, що поставлені в дослідженні зводяться до аналізу позитивних та негативних аспектів впровадження інноваційного модусу в Україні з урахуванням сучасного стану соціально-економічного розвитку, тенденцій вітчизняних економічних процесів в контексті залучення інноваційних стратегій науково-технологічного розвитку.

Шлях інноваційного розвитку, яким намагається рухатись Україна, обумовлює принципову залежність від господарюючих суб'єктів, діяльність яких пов'язана з

процесом впровадження інновацій. Інновації набувають стратегічного значення не лише з позицій ефективності функціонування національної економіки та гарантування її економічної безпеки, а й виступають суттєвим стратегічним резервом перспективного розвитку в умовах змінності економічної політики під впливом зовнішніх та внутрішніх чинників. Стосовно України, то її економічний потенціал при вдалому використанні переваг інноваційного прориву, визначенні та реалізації інноваційних пріоритетів науково-технологічного розвитку зміг би долучитися до випуску національних високотехнологічних товарів та послуг, конкурентоспроможних на зовнішніх ринках. Одним з ключових напрямів реформування національної економічної системи має стати принципово новий підхід до усвідомлення та реалізації економіки інноваційного змісту, впровадження нової інноваційно-технологічної системи, де виробництво повинно перманентно функціонувати в інноваційному режимі відтворення і засобів праці, і предметів праці, і результатів праці. Тобто формується інноваційний модус, що передбачає комплексне поєднання виробників високотехнологічних продуктів праці, науково-дослідних структур, освітніх установ та суміжних виробничих і невиробничих структур. Зазначений підхід обумовлений всезростаючою жорсткою конкуренцією на світовому високотехнологічному ринку і саме напрям економічного поступу з позицій інноваційного модусу надасть можливість нашій країні адаптуватися до цього ринку через постійні інновації і виробників, і дослідників, і підготовку відповідних фахівців, і випуску асортименту супутних товарів і послуг.

Глобальні зміни, що відбуваються у світогосподарських відносинах, змінюють акценти різних парадигм та моделей розвитку, а взаємозалежності структурних змін та мотивацій розвитку економічних систем змушують по-новому підходити до тенденцій прогресу та економічного зростання з урахування найбільш важливих стратегічних чинників. Тому перехід від індустріальної парадигми до парадигми знань обумовлює безальтернативне врахування такого стратегічного чинника як інновації. Модель інноваційного процесу, що передбачає причинно-наслідковий зв'язок між науковими знаннями та інноваціями, які призводять до нової якості відтворення економічної системи все частіше розглядається в контексті інноваційного модусу як єдиного цілого механізму в його системній безперервності та прирості якісних параметрів функціонування національної економіки.

Логічним підтвердження цієї позиції є твердження О. Саліхової про те, що інновації не здійснюються автоматично та самі по собі не є панацеєю від проблем сьогодення. "Очевидно, що лише чіткі стратегічні орієнтири та заходи їх досягнення у поєднанні з волею, наполегливістю і готовністю до співпраці політичних, бізнесових і громадських лідерів є запорукою успіху інновацій" [9, с. 261]. Важливим тут є ефект спільної взаємодії, що відкриває можливість дійсної реалізації інноваційного модусу у його багатогранному вимірі.

Іntenсивний розвиток наукомістких технологій є двигуном економічного зростання на основі інноваційного відтворення, але лише за умови реалізації програм інноваційного розвитку у всеохоплюючому форматі. І якщо мати певний супротив реалізації програм інноваційної діяльності, чи певне зволікання у втіленні інноваційних пріоритетів суб'єктами підприємницької діяльності, то ні про який інноваційний модус мова не стоятиме. Нажаль, поки що у вітчизняній економіці

перебіг інноваційних трансформацій є вкрай повільним і в якісному вимірі дещо інертним. Підтвердженням тому є, добре відомі фахівцям показники інноваційного розвитку промислового комплексу, а з іншого – результати міжнародних порівнянь. Так, навіть у країнах, які ще донедавна будували ідентичний нашому устрій соціально-економічного розвитку, показники віддачі у високотехнологічних та інноваційних секторах економіки в 1,5-2 рази вищі ніж на сьогодні в Україні. У світі питома вага високотехнологічної продукції в найближчій перспективі перевищить в цілому 40% загальносвітового ВВП, у той час як у нашій країні аналогічний параметр інноваційного розвитку, починаючи з кризового 1998 року, залишається перманентним – 7-8% [10, с. 285].

Враховуючи, проблемні моменти розвитку вітчизняної економіки в напрямі її інновативного оновлення, варто зважити на європейський досвід впровадження реформ інноваційного спрямування, що прискорюють побудову загальноєвропейської економіки нового зразку. Так, у Лісабонській стратегії “Інноваційна політика: коригування підходів ЄС” міститься 4 директиви для розвитку європейської інноваційної політики, які варто втілити в Україні:

1. Взаємодія з політиками, що проводиться в інноваційних сферах з метою покращення умов для інноваційного підприємництва;

2. Стимулювання більшого динамізму ринків та застосування концепції підтримуючих ринків;

3. Просування інновацій у держсектор;

4. Зміцнення регіонального аспекту інноваційної політики [11].

Тобто, інноваційний модус передбачався цією програмою, як певна форма адаптації до вирівнюючого розвитку країн Євросони та інтеграції до європейських інноваційних програм, на що Україні зараз особливо важливо звернути увагу і зусилля.

Розробка і впровадження нової стратегії економічного розвитку – “Європа 2020: стратегія розумного, сталого та всеохоплюючого зростання” передбачає забезпечення зайнятості та сталого конкурентоспроможного зростання на основі знань та інновацій. Для досягнення поставлених цілей Стратегією “Європа 2020” передбачено низку пріоритетних як для ЄС, так і для держав учасниць напрямів діяльності, або “флагманських ініціатив”, серед яких центральне місце посідає створення інноваційного союзу. Нові стратегічні завдання на період до 2020 року передбачають зайнятість на рівні 75%, досягнення 3% “бар’єру” обсягів інвестицій у дослідження і розробки, а також скорочення викидів вуглецю, збільшення частки поновлювальних джерел енергії, підвищення енергоефективності виробництва у пропорції 20/20/20 [12]. Тобто інноваційний модус, який ми розглядаємо, в зазначеній стратегії передбачає інноваційні переваги еколого-економічного розвитку. Навіть на цих 2-ох інноваційних стратегіях розвитку Європи чітко прослідковується комплексний системний підхід, що пояснює зміст інноваційного модусу, до якого намагаються наблизитись розвинуті країни європейського континенту, і де відслідковуються і стратегічні інтереси нашої держави.

Також слід зауважити, що розбудовуючи національну модель інноваційної економіки, будь-яка країна прагне при цьому зберегти національну самоідентичність, тобто запровадити інноваційні стратегії, що зберігають історичні традиції, що

склалися у певних сферах економіки, галузях знань та їхній міжнародний статус, забезпечити сталий розвиток з урахуванням зовнішньоекономічних, екологічних та соціальних факторів, врахування позицій міжнародних організацій, до яких належить країна тощо. Найкраще реалізації цих прагнень, в перспективі євроінтеграційних сподівань України, знову ж таки здатний слугувати інноваційний модус, що на відміну від існуючих в нашій країні імітаційних моделей інноваційного розвитку, маючих такі вади як не системність, імпульсний, випадковий характер, здатний методично та ефективно впроваджувати національну стратегію інноваційного розвитку, поступово втягуючи в коло інтегрованих суб'єктів все більше підприємств і організацій різних форм власності і управлінського підпорядкування.

Інноваційний модус, як інструмент системної дії, формує і нові стандарти вузівської економічної науки, орієнтуючи її програми на відповідні рівні підготовки фахівців певних професій та певного рівня кваліфікації. Оскільки на мікро- та макрорівні економіка стає все більш залежною від галузей промисловості, зорієнтованих на випуск комерційно затребуваної високотехнологічної продукції та технічних засобів надання знанневих послуг, то інноваційний модус, через відповідний механізм, наприклад, держзамовлень здатний акцентувати увагу на пріоритетній підготовці фахівців тих професій, що здатні генерувати нові знання, продукувати та використовувати передові технології стикових наук тощо.

Окрім того, інноваційний модус, який усвідомлюється урядовими структурами на рівні інноваційних програм розвитку, здатний подолати повільність та протиріччя впровадження інноваційної політики, яка обумовлена незацікавленістю вітчизняних підприємницьких структур у впровадженні інновацій, недостатньою інвестиційною підтримкою інноваційних процесів, відсутністю ефективних механізмів управління інноваціями та ін. Інноваційний модус може слугувати в цьому випадку засобом удосконаленого впливу на інноваційні процеси на різних рівнях управління в нашій державі, що синтезуватиме зусилля при реалізації ефективної інноваційної політики.

Висновки. Становлення інноваційної моделі розвитку вітчизняної економіки за умов загострення міжнародної конкурентної боротьби обумовлює впровадження системних засобів реалізації національної інноваційної політики. Інноваційний модус є вкрай важливим і необхідним етапом розгортання широкомасштабного, дифузійного охоплення інноваційним змістом реформ, в першу чергу, галузей з високим науково технологічним потенціалом, а потім і ін. галузей та сфер економіки нашої країни для формування засад нової знаннєвої парадигми розвитку. Ефективна модернізація вітчизняної економіки з допомогою інноваційного модусу надасть можливість перезавантажити правові, економічні і організаційні параметри функціонування ринкових відносин в Україні в контексті більшої демократичної і гуманістичної спрямованості на майбутні перспективи сталого розвитку.

Використані джерела:

1. Соловійов В. П. Національна стратегія інноваційного розвитку в глобалізованому світі: елементи концепції / В. П. Соловійов // Наука та інновації. – 2009. – Т. 5. – № 3. – С. 16-22.
2. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів / авт. упоряд. : Г. О. Андрощук, І. Б. Жилияєв, Б. Г. Чижевський, М. М. Шевченко. – К. : Парламентське вид-во, 2009. – 632 с.

3. *Крехівський О. В., Саліхова О. Б.* Сучасні національні інноваційні стратегії: методологія і практика розробки: наукова доповідь / О. В. Крехівський, О. Б. Саліхова. – К. : “Фенікс”, 2009. – 56 с.
4. *Попович О. С.* До питання про визначення стратегії інноваційного розвитку України / О. С. Попович // Наука та інновації. – 2009. – Т. 5. – № 3. – С. 57-71.
5. *Одотюк І. В.* Нормативно-правова база інноваційної трансформації економік України і Росії: стан та перспективи розвитку // Проблеми науки. – К., 2007. – № 8. – С. 45-51.
6. *Rossi F.* Innovation policy in the European Union : instruments and objectives / F. Rossi. – Munic : MPRA, 2005. – 35p.
7. *Liendhart J.* Hi-tech industries in the EU // Eurostat. Statistics in focus. INDUSTRY, TRADE AND SERVICES. THEME 4.11.2003. – P. 3-14.
8. *Комков Н. И., Шатраков Ю. Г.*– Технологические инновации – основа будущей экономики России // <http://innovbusiness.ru>
9. *Саліхова О. Б.* Високотехнологічні виробництва: від методології оцінки до піднесення в Україні : монографія / О. Б. Саліхова ; НАН України, Ін-т екон. та прогнозув. НАН України. – К., 2012. – 624 с.
10. *Одотюк І. В.* Технологічна структура промисловості України: реалії та перспективи розвитку / Ігор Васильович Одотюк ; НАН України ; Ін-т екон. та прогнозув. НАН України. – К., 2009. – 304 с.
11. Innovation policy: updating the Union’s approach in the context of the Lisbon strategy. – Brussels : Commission of the European communities, 2003. – 27 p.
12. EUROPE 2020 A strategy for smart, sustainable and inclusive growth [Electronic resource]. – Access mode: < http://eunec.vlor.be/detail_bestanden/doc_014%20Europe%202020.pdf>.

Михайлюк М. А. Инновационный модус евроинтеграционного развития отечественной экономики.

В статье рассматривается проблема внедрения инновационного модуса евроинтеграционного вектора развития отечественной экономики как эффективного направления реализации экономической политики государства, относительно системности формирования принципов расширенного воссоздания национальной экономики и наполнения инновационным содержанием трансформационных реформ. Знание парадигма постиндустриального развития экономической системы все чаще рассматривается в контексте инновационного модуса как единственного целостного механизма и образа дальнейшего прогрессивного развития экономики, способа конкурентного продвижения в условиях непостоянства рыночных изменений, меры и степени интеграционных превращений в системной непрерывности воспроизводства и приросте качественных параметров функционирования национальной экономики.

Ключевые слова: инновационный модус, евроинтеграционное инновационное развитие, инновационная экономическая политика.

Mihailyuk M. A. Innovative modus of eurointegration development home economy.

In the article the problem of introduction of innovative modus of eurointegration vector of development of home economy is examined as effective direction of realization of economic politics of the state, in relation to the system of forming of principles of the extended recreation of national economy and filling with innovative maintenance of transformation reforms. Knowledge the paradigm of postindustrial development of the economic system is all more often examined in the context of innovative modus as an only integral mechanism and character of further progressive development of economy, method of competition advancement in the conditions of inconstancy of market changes, measure and degree of the integration converting into system continuity of recreation and increase of quality parameters of functioning of national economy.

Keywords: innovative modus, eurointegration innovative development, innovative economic politics.